

Digitalisoitua Suomi on mahdollisuus: työntekijöiden hyvinvoinnissa ja työn tuottavuudessa iso askel eteenpäin

Digitalisoituvan Suomen tulevaisuus tulee rakentaa yhteiskuntamme olemassa olevalle eettiselle arvopohjalle, joissa korostuvat luottamus ja yhteisöllisyys.

Tekoälyn ja digitalisaation hyödyntäminen mahdollistaa merkittävät parannukset tuottavuudessa, julkisissa palveluissa ja työpaikkojen arjessa. Myönteistä kehitystä voidaan kiihdyttää politiikkatoimilla, julkisella rahoituksella ja yhteistyöllä. Tavoitteena on korkealaatuinen työelämä, jolle ominaisia ovat hyvinvoivat työntekijät ja korkea työn tuottavuus.

Digitalisaatiota ja tekoälyä hyödyntämällä löytyvät parhaat mahdollisuudet yrityksille kasvaa ja menestyä sekä vastaavasti julkisille organisaatioille palvella laadukkaammin ja kustannus-
tehokkaammin. Kysymys ei ole vain teknologiasta: Eräiden arvioiden mukaan jopa puolet tekoälyn ja digitalisaation hyödyistä syntyy toimintakulttuuria ja toimintatapoja uudistamalla.

Digitalisaatio mahdollistaa ison askeleen eteenpäin myös työhyvinvoinnissa. Teknologia itsessään ei tee mitään, vaan ihmiset yksin ja yhdessä tekevät. Yhdessä tekeminen on myös tässä esitettävien suositusten lähtökohta.

1. Digitalisaation ja tekoälyajan osaaminen varmistettava

Koska teknologinen kehitys muokkaa useimpien ammattien tehtäväsisältöjä ja toisaalta synnyttää kokonaan uusia ammatteja, on koulutussisällöissä huomioitava tarve yhdistää teknologia- ja vuorovaikutustaitoja.

- Uutta osaamista tulee rakentaa vankkojen perusvalmiuksien (luku- ja kirjoitustaito, matemaattinen osaaminen, kyky ajatella kriittisesti) päälle. Kaiken perusta on se, että meillä on terveellä itsetunnolla varustettuja nuoria, jotka uskaltavat kokeilla, ottaa riskejä, oppia yhdessä uutta mutta myös sietävät epävarmuutta ja epäonnistumista. Tässä on peruskoulutuksella ratkaisevan tärkeä tehtävä.
- Perusasteen päättävälle on varmistettava yleissivistykseen liittyvät osaamiset ja taidot, jotka mahdollistavat jatko-opintokelpoisuuden, edistävät elinikäistä oppimista ja antavat eväitä toimia täysipainoisina kansalaisina.

Laaja-alaisempi osaaminen helpottaa sopeutumista ammattien muutokseen.

- Lisätään koulutusohjelmiin mahdollisuuksia laajentaa tutkintojen sisältöjä ja yhdistellä eri tutkintojen opintoja joustavasti eri oppilaitoksista ja korkeakouluista. Tavoitteena on vähentää niin sanottua porakaivo-osaamisen syntymistä; liiallista erikoistumista vain yhteen kapea-alaiseen asiaan.
- Lisätään eri alojen koulutusohjelmiin tekoälyajan osaamisia, kuten ymmärrystä datataloudesta, viestintätaitoja ja sosiaalisia taitoja sekä valmiuksia uuden oppimiseen.
- Lisätään yritysjohton ja työntekijöiden ymmärrystä ja osaamista tekoälystä, robotiikasta ja digitaalisesta liiketoimintaympäristöstä. Data on kaiken digitaalisen liiketoiminnan perusta ja sen hyödyntäminen on osaamiskysymys. On tärkeää, että sekä työntekijöiden että työnantajien osaaminen ja ymmärrys datatalouden ansainta- ja toimintalogiikasta on riittävällä tasolla.
- Koulutusjärjestelmää pitää muuttaa siten, että se mahdollistaa koko työikäisen aikuisväestön jatkuvan oppimisen niin ammatillisessa kuin korkea-asteen koulutuksessa.

Iso osa oppimisesta tapahtuu jatkossakin työn ja uusien asioiden tekemisen kautta. On tavoiteltavaa, että johto ja työntekijät näkevät yhdessä, mitä osaamista työssä tulevaisuudessa tarvitaan ja työpaikoilla haetaan keinoja sen hankkimiseksi.

2. Työpaikkoja tuettava uuden teknologian ja uusien toimintatapojen käyttöönotossa

Suomen menestys edellyttää tutkimus- ja innovaatiopanostuksia, jotka kirittävät talouskasvua, työllisyyttä, tuottavuutta ja tarvittavaa osaamista.

- Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan julkisia panostuksia on merkittävästi vahvistettava ja julkisten organisaatioiden on asetettava itselleen tavoitteet innovatiivisten hankintojen osuudelle hankinnoistaan. Kunnianhimoisena tavoitteena voidaan pitää innovatiivisten hankintojen osuuden kasvattamista 10 prosenttiin.

Tuottavuus kasvaa laajassa mitassa vasta sitten, kun tekoälyn ja muiden uusien teknologioiden rinnalla otetaan käyttöön sitä tukevia muutoksia sekä liiketoimintaprosesseissa että työ- ja toimintatavoissa. Se edellyttää yhteistyön ja eri toimijoiden välisten yhteistyörakenteiden vahvistamista.

Työn ja teknologian murroksen suurimmat vaikutukset toteutuvat työpaikoilla, minkä vuoksi juuri niiden pitää olla kehittämisen ja sitä tukevien toimenpiteiden kärjessä. Arvioiden mukaan uutta teknologiaa ja uusia työn organisointitapoja hyödynnettäessä työn sisällöt, toimintatavat ja niiden edellyttämä osaaminen ja johtaminen uudistuvat vähitellen kaikilla aloilla, kaikissa työyhteisöissä ja kaiken tyyppisissä työtehtävissä.

- Suomessa tulee jatkaa ja vahvistaa ohjelmaperustaista ja pitkäjänteistä työelämän kehittämistä ja kytkeä se myös innovaatiopolitiikkaan siten, että ohjelmalla edistetään uutta työtä rakentavia tekoälyinnovaatioita.

3. Yhtenäiset ja reilut pelisäännöt samanlaiseen toimintaympäristöön

Luottamus ja turvallisuus ovat laadukkaan digiyhteiskunnan keskeinen tunnusmerkki. Toimialojen ja toimintamallien disruptioiden on vietävä yhteiskuntaa eteenpäin. Yhteiskunnan turvallisuudesta ja vakaudesta on huolehdittava muutoksissa.

- Kun otetaan käyttöön uutta teknologiaa ja digitaalisia palveluja, jotka mahdollistavat datan liikkumisen ja käytön, on tietoturvan varmistamiseen kiinnitettävä erityistä huomiota kaikissa kehittämisen vaiheissa.
- Digitalisaation hyödyntämisen tulee tarkoittaa myös lakien ja sopimusten noudattamista. Kilpailun vastuullisuus pitää turvata. Markkina-aseman väärinkäyttöön tulee puuttua älykkäällä sääntelyllä ja kilpailuvalvonnalla.

Tallennetun tiedon määrä kasvaa vauhdilla ja data mahdollistaa uudet innovatiiviset ratkaisut.

- Tarvitsemme pelisäännöt oman datan käyttämiseen sekä kannustimia yritysten hallinnoiman datan hyödyntämiseen. Kaikkien ymmärrystä datan käyttöön liittyvistä oikeuksista pitää kehittää.

4. Yhteistyöllä kohti yhteen toimivaa Suomea

- Tavoitteeksi pitää asettaa yhteen toimiva Suomi, jossa jo hankkeiden määrittely- ja suunnitteluvaiheessa huolehditaan rajapinnoista, jotka mahdollistavat eri julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyön.
- Yhteisten, avoimien hankkeiden ja avoimien rajapintojen kautta huolehditaan kansalaisen ja yritysten näkökulmasta entistä paremmin toimivista palveluista.
- Viheliäiset ongelmat vaativat uudenlaisia ratkaisuja. Kansallisen innovaatio-, koulutus-, tutkimus-, tieto- ja työvoimapolitiikan on oltava synergistä. Ministeriöiden välistä poikkihallinnollista ja pitkäjänteistä yhteistyötä pitää huomattavasti vahvistaa.

Helsingissä 4.1.2019

Akava ry

Kirkon työmarkkinalaitos

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK

Valtion työmarkkinalaitos VTML

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Kunnallinen työmarkkinalaitos KT

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK